

تاثیر خودکارآمدی بر ادراک اخلاقی حسابرسان با نقش میانجی شک و تردید حرفه‌ای و شهرت حسابرسان

نرگس آهنگریان^{۱*}

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۱۲/۰۱ تاریخ چاپ: ۱۴۰۴/۰۴/۲۸

چکیده

هدف پژوهش حاضر، تعیین تاثیر خودکارآمدی بر ادراک اخلاقی حسابرسان با نقش میانجی شک و تردید حرفه‌ای و شهرت حسابرسان است. روش پژوهش به لحاظ ماهیت توصیفی-پیمایشی و از حیث هدف کاربردی می‌باشد. جامعه آماری پژوهش را حسابرسان شاغل در موسسات حسابرسی در تهران به تعداد ۱۴۰۰ نفر تشکیل داده‌اند. حجم نمونه با استفاده از جدول کرجسی و مورگان ۳۰۲ نفر تعیین و نمونه‌ها به روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب گردیدند. به منظور تحلیل داده‌ها از تکنیک معادلات ساختاری با استفاده از نرم‌افزارهای آماری Smart PLS و SPSS استفاده شد. نتایج پژوهش نشان داد خودکارآمدی بر ادراک اخلاقی حسابرسان، شک و تردید حرفه‌ای و شهرت حسابرسان تاثیر معنادار دارد. همچنین خودکارآمدی می‌تواند از طریق نقش میانجی شک و تردید حرفه‌ای و شهرت حسابرسان تاثیر معناداری بر ادراک اخلاقی حسابرسان داشته باشد.

واژگان کلیدی

ادراک اخلاقی حسابرسان، خودکارآمدی، شک و تردید حرفه‌ای، شهرت حسابرسان.

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد حسابداری، واحد تنکابن، دانشگاه آزاد اسلامی، تنکابن، ایران. (nargese7en@gmail.com)

مقدمه

در ادبیات حسابرسی، مطرح شده است که قضاوت حسابرسان زمانی مؤثر است که آن‌ها طبق اصول اخلاق حرفه‌ای عمل کنند. این اصول به حسابرسان کمک می‌کند تا در انجام وظایف خود محافظه کارانه‌تر و با دقت و تردید بیشتری عمل کنند (سراج و دارابی، ۱۴۰۲؛ چوی و کینگ^۱، ۲۰۰۵؛ هوگان و همکاران^۲، ۲۰۰۸؛ کوداکرز و همکاران^۳، ۲۰۰۹؛ هرت و همکاران^۴، ۲۰۱۳؛ تراتمن و همکاران^۵، ۲۰۱۵). درواقع درک اخلاقی حسابرسان، تعیین‌کننده قضاوت اخلاقی آن‌ها است (عباسی و ایزی، ۱۳۹۹؛ حساس‌یگانه و مهدیرجی، ۱۳۹۹؛ لاویسکی و همکاران^۶، ۲۰۰۷؛ اسماعیل و همکاران^۷، ۲۰۱۶؛ عمر و پوربا^۸، ۲۰۲۰؛ آرامی و کینگ شیانگ^۹، ۲۰۲۱). حسابرسان در ایران با چالش‌هایی در زمینه عدم توسعه اخلاقی روبه‌رو هستند (روزبخش و همکاران، ۱۴۰۱). ادراک اخلاقی افراد تحت تاثیر باورهای شخصی آن‌ها نسبت به مسائل اخلاقی قرار دارد؛ اگر فردی قادر به تشخیص مسائل اخلاقی نباشد، قضاوت خود را براساس اصول اخلاقی انجام نخواهد داد (جونز^{۱۰}، ۱۹۹۱).

خودکارآمدی حسابرس به اعتقادات شخصی او اشاره می‌کند که بر روی عملکرد حرفه‌ای او تاثیر می‌گذارد (نویدی عباسپور و سلحشور، ۱۴۰۱). به طور کلی، خودکارآمدی نشان‌دهنده اعتقاد فرد به توانایی‌های خود برای موفقیت در انجام وظایف خاص است و یکی از عوامل کلیدی در انگیزش به حساب می‌آید (کادن^{۱۱}، ۲۰۲۰؛ کومار و آموپریا^{۱۲}، ۲۰۲۴). عوامل متعددی بر ادراک حسابرسان و قضاوت آن‌ها تاثیرگذار است که یکی از این عوامل، شک و تردید حرفه‌ای است (یعقوب‌نژاد و همکاران، ۱۳۹۱؛ رویایی و همکاران، ۱۳۹۳؛ حسینی و ذکریایی، ۱۳۹۸؛ جورکویه و طبدهی، ۱۴۰۰؛ ستوده و همکاران، ۱۴۰۲). استانداردهای حسابرسی، به اهمیت شک و تردید در فرآیند حسابرسی تاکید دارند و حسابرسان باید در تمام مراحل حسابرسی، شک و تردید حرفه‌ای را لحاظ کنند (انجمن حسابداران رسمی آمریکا^{۱۳}، ۲۰۰۶).

شهرت مثبت حسابرس اعتبار صورت‌های مالی را افزایش داده و نظارت و دقت حرفه‌ای او، کیفیت اطلاعات موجود در این صورت‌ها را بهبود می‌بخشد (حمیدیان و همکاران، ۱۳۹۷). از این رو مدیران شرکت‌ها برای کاهش عدم تقارن مالی، افزایش شهرت و حفظ ارزش‌های اخلاقی، حسابرسی با شهرت بالا در صنعت را انتخاب می‌کنند تا کیفیت گزارش‌های حسابرسی را ارتقا دهند (خواجوی و همکاران، ۱۳۹۸؛ نقش‌بندی و قلیچی مقدم، ۱۳۹۹). با توجه به مطالب فوق پرسش اصلی این پژوهش این است که آیا خودکارآمدی می‌تواند از طریق نقش میانجی شک و تردید حرفه‌ای و شهرت حسابرسان تاثیر معناداری بر ادراک اخلاقی حسابرسان داشته باشد؟

¹. Choy & King

². Hogan et al.

³. Quadackers et al.

⁴. Hurtt et al.

⁵. Trotman et al.

⁶. Loviscky et al.

⁷. Ismail et al.

⁸. Umar & Purba

⁹. Arrami & Qing-Xiang

¹⁰. Jones

¹¹. Kodden

¹². Kumar & Ammupriya

¹³. AICPA

مبانی نظری پژوهش

ادراک اخلاقی حسابرسان

ادراک فرآیند انتخاب، سازماندهی و تفسیر اطلاعات توسط حواس انسان است تا دنیای اطراف خود را درک کند (رابینز^۱، ۱۹۹۷؛ جورج و جونز^۲، ۲۰۰۵). توانمندسازی روانشناختی حسابرسان باعث بهبود کیفیت حسابرسی می‌شود (زمانی و همکاران، ۱۴۰۱). بلوم^۳ (۲۰۱۲) معتقد است که قابلیت درک صحیح یا شفاف به‌طور ذاتی دارای ارزش است و هر هدفی که به دنبال داشته باشد، به‌عنوان یک دستاورد اخلاقی محسوب می‌شود. درک فرهنگ اخلاقی در موسسات می‌تواند از رفتارهای غیرحرفه‌ای جلوگیری کند و به تعهد حسابرسان در حفظ منافع عمومی کمک کند (احمدزاده و یعقوب‌نژاد، ۱۴۰۱). در حقیقت، کیفیت حسابرسی نتیجه قضاوت‌های فردی حسابرس است که تحت تأثیر محیط و تفکرات اخلاقی وی قرار دارد (هرت و همکاران، ۲۰۰۸).

خودکارآمدی

مفهوم خودکارآمدی به باور افراد درباره توانایی‌هایشان برای کنترل عملکرد و رویدادهای موثر بر زندگی‌شان مرتبط است و این باورها حتی وقتی توانایی‌ها ثابت باشند، می‌توانند به‌طور مستقیم عملکرد را تحت تأثیر قرار دهند (کوروبانگلو و همکاران^۴، ۲۰۰۶؛ الحدابی و کارپینسکی^۵، ۲۰۲۰). پژوهشات نشان داده‌اند که خودکارآمدی حسابرسان با کیفیت تصمیم‌گیری، کیفیت حسابرسی، کشف تقلب و انجام وظایف به‌طور موثر مرتبط است (سلیمی و همکاران، ۱۳۹۹؛ نویدی عباسپور و سلحشور، ۱۴۰۱؛ صالحی‌امین و همکاران، ۱۴۰۱؛ نویدی عباسپور و کاظم دخت، ۱۴۰۲؛ آپریلیانی و همکاران^۶، ۲۰۱۴؛ عقیقه و همکاران^۷، ۲۰۱۵؛ لی و همکاران^۸، ۲۰۱۶؛ سو و همکاران^۹، ۲۰۱۶؛ اردی‌لله و آنجلینا^{۱۰}، ۲۰۲۱؛ روستیارینی^{۱۱}، ۲۰۲۱؛ دجاندانگ و لیساندرا^{۱۲}، ۲۰۲۲؛ آملاياسا و ریاسنینگ^{۱۳}، ۲۰۲۲؛ آماندا و همکاران^{۱۴}، ۲۰۲۳؛ ال ناتور و همکاران^{۱۵}، ۲۰۲۳؛ دوی و همکاران^{۱۶}، ۲۰۲۳؛ پراسستی و سری^{۱۷}، ۲۰۲۴؛ غفوری صفرنژاد^{۱۸}، ۲۰۲۴). حسابرسان با خودکارآمدی بالا، به‌طور مؤثرتری به سازگاری با تغییرات نظارتی و فناوری‌های نوین (مانند هوش مصنوعی، فناوری بلاک چین و تحلیل داده‌ها) می‌پردازند و اعتماد به نفس برای استفاده از این فناوری‌ها را تقویت می‌کنند (پاتل و

1. Robbins
2. George & Jones
3. Blum
4. Kurbanoglu et al.
5. Alhadabi & Karpinski
6. Apriliani et al.
7. Afifah et al.
8. Lee et al.
9. Su et al.
10. Ardillah & Angelina
11. Rustiarini
12. Djaddang & Lysandra
13. Amlayasa & Riasning
14. Amanda et al.
15. Al Natour et al.
16. Dewi et al.
17. Prasasti & Sari
18. Ghafouri Safarnezhad

چاوهان^۱، ۲۰۲۳؛ موتررا^۲، ۲۰۲۴). در واقع حسابربان با خودکارآمدی بالا، برای قضاوت و تصمیم‌گیری حرفه‌ای تلاش بیشتری می‌کنند (رضائی و همکاران، ۱۴۰۳).

شک و تردید حرفه‌ای

شک و تردید حرفه‌ای در حسابرسی، به‌عنوان نگرش پرسش‌گر و ذهن آگاه حسابرس مطرح است که باعث ارزیابی انتقادی شواهد جمع‌آوری شده و ارزیابی اعتبار آنها می‌شود (تحریری و پیری سقرلو، ۱۳۹۵؛ بونگکلز و همکاران^۳، ۲۰۲۲). شک و تردید حرفه‌ای در فرآیند حسابرسی نقش حیاتی دارد و به کشف تقلب و حفظ استقلال حسابرس منتهی می‌شود (انصاری و همکاران، ۱۳۹۸؛ آستیکا و دویراندر^۴، ۲۰۱۸؛ ایراوان و همکاران^۵، ۲۰۱۸؛ پرایوگی و سوداریاتی^۶، ۲۰۱۹؛ هانوم^۷، ۲۰۲۴). پژوهشات نشان دادند که شک و تردید حرفه‌ای تأثیر قابل توجهی بر کیفیت حسابرسی دارد (سراج و دارابی، ۱۴۰۲؛ هندایانی^۸، ۲۰۱۵؛ سید حسین و همکاران^۹، ۲۰۱۷؛ احدیانسپاه و همکاران^{۱۰}، ۲۰۱۹؛ مت و همکاران^{۱۱}، ۲۰۲۱). همچنین فیل سرایی (۱۴۰۱) بیان می‌دارد که شک و تردید حرفه‌ای بر ادراک اخلاقی حسابربان تأثیر می‌گذارد. بنابراین قضاوت حرفه‌ای حسابرس بستگی زیادی به شک و تردید حرفه‌ای دارد و این قضاوت، تحریف صورت‌های مالی و وجود یا عدم وجود آنها را تعیین می‌کند (هولوواچ و هولوواچ^{۱۲}، ۲۰۲۲؛ غفوری صفرنژاد، ۲۰۲۴).

شهرت حسابربان

شهرت یک مولفه اجتماعی است که به‌طور متقابل توسط فردی که آن را مشاهده می‌کند، درک می‌شود و در چارچوب اجتماعی ایجاد می‌گردد (اوریگی^{۱۳}، ۲۰۲۰). شهرت حسابربان در ادبیات حسابرسی اهمیت زیادی دارد. شهرت مثبت حسابربان به تقویت استقلال آنها و در نتیجه بهبود کیفیت حسابرسی کمک می‌کند (بلوم و همکاران، ۲۰۲۲). از نظر اسکینر و سرینیوسان^{۱۴} (۲۰۱۲) شهرت یکی از عوامل محرک حسابربان برای ارائه کار باکیفیت است، زیرا آنها برای حفظ اعتبار خود، حسابرسی دقیق‌تری انجام می‌دهند. از سوی دیگر، کیفیت حسابرسی می‌تواند از طریق شهرت مؤسسه و حسابربان آن نمایان شود (اسکینر و سرینیوسان، ۲۰۱۲؛ بلم و همکاران، ۲۰۲۲). حضور حسابربان برجسته، تضمینی برای صداقت و ارائه خدمات با کیفیت در مؤسسات حسابرسی است (ایماد^{۱۵}، ۲۰۲۱).

مروری بر پیشینه پژوهش

رضائی و همکاران (۱۴۰۳) در پژوهشی به بررسی تأثیر خودکارآمدی حسابربان و اندازه مؤسسات حسابرسی بر قضاوت و تصمیم‌گیری حسابربان پرداختند. این پژوهش از نظر هدف کاربردی و از نظر ماهیت توصیفی-پیمایشی است و داده‌ها از ۱۳۲ حسابدار رسمی ایران جمع‌آوری شد. روایی محتوایی با استفاده از نظرات متخصصان و اساتید خبره و روایی

¹. Patel & Chauhan

². Muterera

³. Bongcales et al.

⁴. Astika & Dwirandra

⁵. Irawan et al.

⁶. Prayogi & Sudaryati

⁷. Hanum

⁸. Handayani

⁹. Sayed Hussin et al.

¹⁰. Ahadiansyah et al.

¹¹. Mat et al.

¹². Holovach & Holovach

¹³. Origgi

¹⁴. Skinner & Srinivasn

¹⁵. Imade

تشخیصی با استفاده از شاخص فورنل و لارکر مورد تایید واقع شد. پس از اجرای اولیه آزمون پایایی با آلفای کرونباخ بررسی و تایید روابط بین متغیرها و عوامل از طریق تحلیل عاملی تاییدی و تحلیل مسیر صورت پذیرفته است. برای آزمون فرضیه‌ها از نرم افزار آماری Smart PLS استفاده گردید. یافته‌ها نشان داد خودکارآمدی حساب‌رسان بر قضاوت و تصمیم‌گیری حساب‌رسان تاثیر مثبت و معناداری دارد. حساب‌رسانی که از خودکارآمدی بیشتری برخوردار هستند، تلاش بیشتری جهت قضاوت و تصمیم‌گیری حرفه‌ای می‌کنند. همچنین نتایج نشان داد اندازه موسسه حساب‌رسانی تاثیر معناداری بر رابطه خودکارآمدی و قضاوت و تصمیم‌گیری حساب‌رسان ندارد.

سراج و دارابی (۱۴۰۲) در پژوهشی به بررسی نقش اخلاق حسابداران و کیفیت حساب‌رسانی بر شک و تردید حرفه‌ای حساب‌رسان: آزمون نظریه‌های اخلاقی پرداختند. جامعه آماری پژوهش شامل اشخاص عضو جامعه حسابداران رسمی ایران به تعداد ۲۵۶۵ نفر بود که با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی ساده و فرمول کوکران در سطح خطای آماری ۵ درصد تعداد نمونه ۳۳۵ نفر برآورد گردید. ابزار گردآوری داده‌ها پرسشنامه بود که با نرخ بازگشت ۵۶/۰، به تعداد ۱۸۷ دریافت شد. آزمون فرضیه‌های پژوهش با استفاده معادلات ساختاری مبتنی بر واریانس، و با استفاده از نرم‌افزار Smart PLS انجام شد. نتایج نشان داد که بین اخلاق حسابداران و تردید حرفه‌ای، ارتباط منفی و معناداری وجود دارد. همچنین کیفیت حساب‌رسانی با شک و تردید حرفه‌ای حساب‌رسان رابطه معنی‌داری دارد.

نویدی عباسپور و کاظم دخت (۱۴۰۲) در پژوهشی به نقش هوش هیجانی در تعدیل رابطه خودکارآمدی و شک حرفه‌ای نسبت به مسئولیت حساب‌رسان در کشف تقلب پرداختند. پژوهش از نظر هدف کاربردی و از نظر روش، توصیفی-همبستگی با معادلات ساختاری بود. روش گردآوری داده‌ها از نوع میدانی-کتابخانه‌ای بود. جامعه آماری شامل کلیه شرکت‌های حسابداری کشور ایران بود که تعداد آن‌ها ۱۱۷۰ بود که نمونه‌آماری طبق جدول نمونه‌گیری کرجسی و مورگان تعداد ۲۸۶ نفر برآورد گردید. یافته‌ها نشان داد شک و تردید حرفه‌ای بر مسئولیت حساب‌رسان در کشف تقلب تاثیر مثبت دارد. خودکارآمدی بر مسئولیت حساب‌رسان در کشف تقلب تاثیر مثبت دارد. هوش هیجانی می‌تواند تاثیر شک و تردید حرفه‌ای را بر مسئولیت‌های حساب‌رسان در کشف تقلب تقویت کند. هوش هیجانی تاثیر خودکارآمدی را بر مسئولیت‌های حساب‌رسان در کشف تقلب تقویت نمی‌کند. براساس نتایج بررسی و بحثی که شرح داده شد، می‌توان نتیجه گرفت که مسئولیت حساب‌رسان در کشف تقلب به شدت وابسته به هوش هیجانی در مواجهه با شرایط بدبینی و خودکارآمدی حساب‌رسان است.

فیل سرای (۱۴۰۱) به مطالعه تاثیر خودکفایی و شک و تردید حرفه‌ای بر ادراک اخلاقی حساب‌رسان پرداخت. پژوهش از حیث هدف، کاربردی می‌باشد. از منظر گردآوری داده‌ها، در مجموعه پژوهشات میدانی و پیمایشی قرار می‌گیرد. همچنین جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه حسابداران رسمی عضو جامعه حسابداران رسمی ایران می‌باشند. براساس اطلاعات گردآوری شده حسابداران رسمی به ۲۹۶۹ نفر می‌باشند. تعداد ۳۴۰ نفر نمونه برآورد شد. نتایج نشان می‌دهد که خودکفایی بر ادراک اخلاقی حسابداران رسمی تاثیرگذار است و همچنین خودکفایی نیز بر شک و تردید حرفه‌ای اثرگذار بوده است و در نهایت شک و تردید حرفه‌ای بر ادراک اخلاقی حسابداران رسمی تاثیر می‌گذارد.

موترا (۲۰۲۴) به مطالعه مقیاس خودکارآمدی حساب‌رسان: اندازه‌گیری اعتماد به مهارت‌های فنی، سازگاری فناورانه و روابط میان فردی پرداخت. این مطالعه مقیاس خودکارآمدی حساب‌رسان (ASE) را معرفی می‌کند که بر اساس تئوری شناختی اجتماعی بندورا توسعه یافته است. پژوهش شامل ۵۹۳ حساب‌رسان بود که از نظرسنجی آنلاین برای اعتبارسنجی مقیاس استفاده کردند. یافته‌ها نشان داد که سطوح خودکارآمدی در میان شرکت‌کنندگان متوسط تا بالا است و سازگاری

درونی رضایت بخشی در خرده مقیاس ها مشاهده شد. تحلیل عاملی تأییدی اعتبار ساختاری و مقیاس را با شاخص های برازش مدل عالی و بارهای عاملی قابل توجه تأیید کرد. همچنین، روایی تمایز مقیاس اثبات شد و توانایی آن در تمایز بین ابعاد مختلف خودکارآمدی در حسابرسی مورد تأکید قرار گرفت.

پراسستی و سری (۲۰۲۴) به مطالعه شک و تردید حرفه ای، تجربه حسابرِس و خودکارآمدی در قضاوت حسابرسی پرداختند. در این پژوهش از رویکرد کمی استفاده شده است. جامعه مورد مطالعه شامل حسابرسان شرکت حسابداری دولتی بندر لامپونگ است. در طول جمع آوری داده ها، پرسشنامه ها مستقیماً برای حسابرسان خارجی ارسال شد. داده ها با استفاده از نرم افزار Smart PLS تجزیه و تحلیل شدند. این مطالعه شواهد جدیدی را نشان می دهد از جمله اینکه شک و تردید حرفه ای حتی اگر با تجربه حسابرِس ترکیب شود، تنها تاثیر محدودی بر کمک به حسابرسان بر قضاوت های حسابرسی دارد. این محدودیت، زمانی رخ می دهد که حسابرِس دوره کاری کوتاهی داشته باشد. برعکس، خودکارآمدی به عنوان یک عامل سودمند در کمک به حسابرسان در اتخاذ تصمیمات حسابرسی آگاهانه نشان داده شده است.

دجاندانگ و لیساندرا (۲۰۲۲) به مطالعه خودکارآمدی، اخلاق حرفه ای و کیفیت حسابرسی داخلی پرداختند. پژوهش از روش نمونه گیری هدفمند برای تولید نمونه از حسابرسان داخلی شهر بوگور استفاده کرده است که منجر به ۳۸ نمونه نهایی شد. یافته ها نشان می دهد که هم خودکارآمدی و هم اخلاق حرفه ای به طور قابل توجهی بر کیفیت حسابرسی داخلی تاثیر می گذارد و اخلاق حرفه ای رابطه بین خودکارآمدی و کیفیت حسابرسی داخلی را کاملاً تعدیل می کند. بنابراین نتایج حاکی از آن است که دولت های اندونزی (چه در سطوح مرکزی و چه محلی) باید خودکارآمدی حسابرسان داخلی و اخلاق حرفه ای خود را برای بهبود کیفیت حسابرسی داخلی در بخش عمومی افزایش دهند.

بلوم و همکاران (۲۰۲۲) به مطالعه تاثیر شهرت کارکنان حسابرِس بر اقدامات ارتقای کیفیت حسابرسی پرداختند. در اولین آزمایش، دریافتند که حسابرسان با شهرت منفی، هنگام پیش بینی مازاد بودجه، با مجموعه انتخابات محدودتری مواجه می شوند. علاوه بر این، دریافتند که افرادی که شهرت مثبت دارند، احتمال بیشتری دارد که بودجه مازاد را بطور موثر گزارش و احتمال کمتری دارد که ساعات کار را کمتر گزارش کنند. در آزمایش دوم، شهرت را به عنوان یک شبیه سازی زنده دستکاری کردند و یک ارتباط علی بین شهرت و عملکرد شکاکانه حسابرسان نشان دادند. در مجموع، آزمایش های آن ها شواهدی را ارائه می کنند که نشان می دهد شهرت ادراک شده حسابرِس بر انتخاب آن ها برای مشارکت در رفتارهای ارتقای کیفیت حسابرسی تاثیر می گذارد.

فرضیه اصلی

خودکارآمدی بر ادراک اخلاقی حسابرسان با نقش میانجی شک و تردید حرفه ای و شهرت حسابرسان تاثیر معنادار دارد.

فرضیه های فرعی

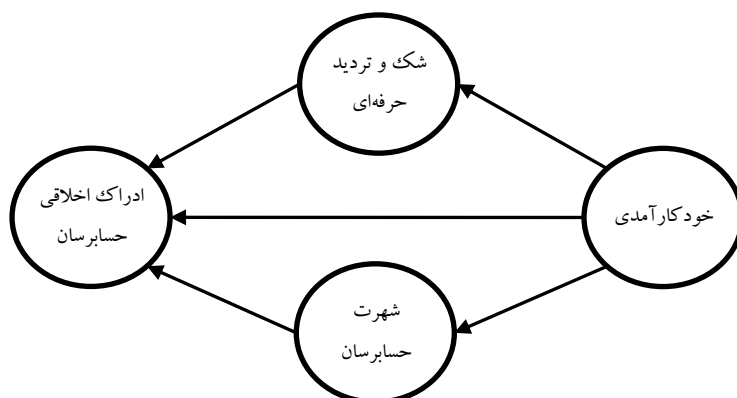
فرضیه اول: خودکارآمدی بر ادراک اخلاقی حسابرسان تاثیر دارد.

فرضیه دوم: خودکارآمدی بر شک و تردید حرفه ای تاثیر دارد.

فرضیه سوم: خودکارآمدی بر شهرت حسابرسان تاثیر دارد.

فرضیه چهارم: شک و تردید حرفه ای بر ادراک اخلاقی حسابرسان تاثیر دارد.

فرضیه پنجم: شهرت حسابرسان بر ادراک اخلاقی حسابرسان تاثیر دارد.

شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر به لحاظ ماهیت توصیفی-پیمایشی و از حیث هدف کاربردی می‌باشد. جامعه آماری پژوهش را حسابرسان شاغل در موسسات حسابرسی در تهران به تعداد ۱۴۰۰ نفر تشکیل داده‌اند. حجم نمونه با استفاده از جدول کرجسی و مورگان ۳۰۲ نفر تعیین و نمونه‌ها به روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب گردیدند. جهت گردآوری داده‌ها از پرسشنامه‌های استاندارد استفاده شده است. ادراک اخلاقی حسابرسان با پرسشنامه دریائی و عزیزی (۱۳۹۷) و زارفر و همکاران (۲۰۱۶) شامل ۳۴ گویه در سه بُعد استقلال، بی‌طرفی و صداقت و درستی حسابرسان ارزیابی شده است؛ خودکارآمدی از طریق پرسشنامه باندورا (۱۹۸۶) با ۱۰ گویه در سه بُعد حرفه و تجربه، اعتماد به نفس و تلاش، و علاقه و عملکرد سنجیده شده است؛ شک و تردید حرفه‌ای با پرسشنامه هرت (۲۰۱۰) و غلامرضایی و حسنی (۱۳۹۸) شامل ۳۰ گویه و شش بُعد جستجوی دانش، وقفه در قضاوت، خودرایی، ذهن پرسش‌گر، اعتماد به نفس و درک میان فردی ارزیابی شده است؛ و شهرت حسابرسان نیز با پرسشنامه سلیمانی و همکاران (۱۴۰۲) شامل ۷ گویه سنجیده شده است. همه پرسشنامه‌ها بر اساس طیف پنج گزینه‌ای لیکرت {کاملاً مخالفم (۱)، مخالفم (۲)، تا حدودی موافقم (۳)، موافقم (۴)، کاملاً موافقم (۵)} تنظیم شده‌اند. برای بررسی روایی پرسشنامه از دو معیار استفاده شده است. معیار اول روایی همگرا و معیار دوم روایی واگرا می‌باشد. بررسی پایایی نیز از طریق آزمون ضریب آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی مورد تایید قرار گرفت. به منظور تحلیل داده‌ها از تکنیک معادلات ساختاری با استفاده از نرم‌افزار آماری Smart PLS و SPSS استفاده شد.

یافته‌های پژوهش

جدول ۱، به ترتیب آمار توصیفی برای متغیرهای ادراک اخلاقی حسابرسان، خودکارآمدی، شک و تردید حرفه‌ای و شهرت حسابرسان را نشان می‌دهد.

جدول ۱. آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیر	تعداد	کمترین	بیشترین	میانگین	انحراف استاندارد
ادراک اخلاقی حسابرسان	۳۰۲	۳/۵۰	۵	۴/۶۶	۰/۳۸۳
خودکارآمدی	۳۰۲	۱	۵	۴/۵۳	۰/۶۷۶
شک و تردید حرفه‌ای	۳۰۲	۲/۲۰	۵	۴/۴۳	۰/۶۱۱
شهرت حسابرسان	۳۰۲	۲/۱۴	۵	۴/۷۲	۰/۵۷۱

جدول ۲. بررسی نرمال بودن متغیرها

متغیرها	آماره آزمون	سطح معناداری
ادراک اخلاقی حسابرسان	۰/۱۲۴	۰/۰۰۰
خودکارآمدی	۰/۱۴۲	۰/۰۰۰
شک و تردید حرفه‌ای	۰/۱۲۲	۰/۰۰۰
شهرت حسابرسان	۰/۱۲۴	۰/۰۰۰

در جدول ۲، با استفاده از آزمون کولموگروف اسمیرنف، نرمال بودن متغیرها بررسی شدند. مقدار سطح معناداری برای تمامی متغیرهای پژوهش کمتر از ۵ درصد است، بنابراین فرض نرمال بودن رد می‌شود. باتوجه به بررسی نتایج تحلیل عاملی گویه‌های پرسشنامه‌ها، بارعاملی همه گویه‌ها به جز گویه‌های ۱ و ۸ (ادراک اخلاقی حسابرسان)؛ ۷۱ و ۷۲ (شک و تردید حرفه‌ای) از ۰/۴ بیشتر است، بنابراین گویه‌های ۱ و ۸، ۷۱ و ۷۲ باید حذف شوند و مجدداً روایی بررسی شود.

جدول ۳. آمار استنباطی متغیرهای پژوهش

متغیرها	آلفای کرونباخ	CR	AVE	R ²	Q ²	شدت
ادراک اخلاقی حسابرسان	۰/۹۲۵	۰/۹۳۵	۰/۵۰۸	۰/۴۱۳	۰/۲۰۴	نسبتاً قوی
خودکارآمدی	۰/۹۲۲	۰/۹۳۶	۰/۵۹۹			
شک و تردید حرفه‌ای	۰/۹۵۱	۰/۹۵۵	۰/۵۱۹	۰/۱۶۶	۰/۰۷۷	ضعیف
شهرت حسابرسان	۰/۹۱۴	۰/۹۳۱	۰/۶۶۰	۰/۲۳۵	۰/۱۱۰	متوسط

باتوجه به بالاتر بودن ضریب آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی (CR) متغیرهای جدول ۳ نشان از برازش قابل قبول مدل‌های اندازه‌گیری دارد. نتایج آزمون نشان داد که مقدار AVE برای همه متغیرها از عدد ۰/۵ بیشتر است، بنابراین روایی همگرا وجود دارد. سه مقدار ۰/۱۹، ۰/۳۳ و ۰/۶۷ به عنوان معیار مرجع جهت تعیین ضعیف، متوسط و قوی بودن برازش سازه‌های درون‌زا به وسیله معیار R² است. همچنین سه مقدار ۰/۰۲، ۰/۱۵ و ۰/۳۵ برای نشان دادن قدرت پیش‌بینی سازه‌های برون‌زا به وسیله معیار Q² است. هر چه مقدار R² و Q² مربوط به سازه‌های یک مدل بیشتر باشد، نشان از برازش بهتر مدل است.

جدول ۴. معیار روایی واگرایی یگانه-دوگانه (HTMT)

شهرت حسابرسان	شک و تردید حرفه‌ای	خودکارآمدی	ادراک اخلاقی حسابرسان	
				ادراک اخلاقی حسابرسان
			۰/۲۸۸	خودکارآمدی
۰/۷۸۱		۰/۴۲۰	۰/۶۴۱	شک و تردید حرفه‌ای
		۰/۵۱۹	۰/۶۲۱	شهرت حسابرسان

با توجه به جدول ۴، مقادیر موجود در ماتریس شاخص HTMT از ۰/۸ کمتر می‌باشند، این امر بیانگر این است که روایی واگرایی پرسشنامه نیز بسیار مناسب است.

جدول ۵. نتایج برازش مدل کلی

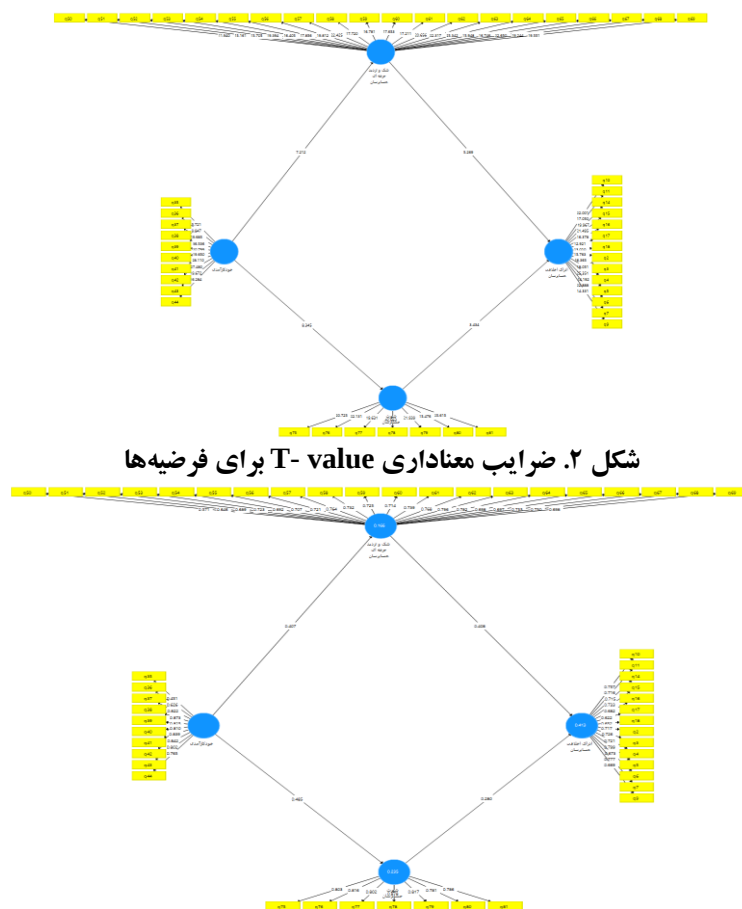
شدت	مدل اشباع شده
SRMR	۰/۰۷۳

نتایج بدست آمده از شاخص SRMR نشان داد که مقدار آن برابر با ۰/۰۷۳ است که مقداری مطلوب است. بنابراین برازش مناسب مدل کلی تایید می‌شود.

جدول ۶. ضرایب مسیر به همراه مقادیر آماره t مدل اولیه و نهایی

رابطه	برآورد اثر	انحراف معیار	آماره t	سطح معناداری	نتیجه
خودکارآمدی -> شهرت حسابرسان	۰/۴۸۵	۰/۰۶۳	۷/۷۳۷	۰/۰۰۰	معنادار
خودکارآمدی -> شک و تردید حرفه‌ای	۰/۴۰۷	۰/۰۵۸	۷/۰۶۱	۰/۰۰۰	معنادار
شهرت حسابرسان -> ادراک اخلاقی حسابرسان	۰/۲۹۸	۰/۰۸۳	۳/۶۱۷	۰/۰۰۰	معنادار
شک و تردید حرفه‌ای -> ادراک اخلاقی حسابرسان	۰/۴۱۳	۰/۰۷۶	۵/۴۳۵	۰/۰۰۰	معنادار
خودکارآمدی -> شهرت حسابرسان -> ادراک اخلاقی حسابرسان	۰/۱۴۵	۰/۰۴۴	۳/۳۱۸	۰/۰۰۱	معنادار
خودکارآمدی -> شک و تردید حرفه‌ای -> ادراک اخلاقی حسابرسان	۰/۱۶۸	۰/۰۴۰	۴/۲۳۴	۰/۰۰۰	معنادار

براساس جدول ۶، مسیرها همه معنادار بودند.

شکل ۲. ضرایب معناداری T-value برای فرضیه‌ها

شکل ۳. ضرایب مسیر استاندارد شده برای فرضیه‌ها

جدول ۷. نتایج فرضیه‌ها

نتیجه	عنوان فرضیه	فرضیه
تایید	خودکارآمدی بر ادراک اخلاقی حسابرسان با نقش میانجی شک و تردید حرفه‌ای و شهرت حسابرسان تاثیر معنادار دارد.	اصلی
تایید	خودکارآمدی بر ادراک اخلاقی حسابرسان تاثیر معنادار دارد.	فرعی اول
تایید	خودکارآمدی بر شک و تردید حرفه‌ای تاثیر معنادار دارد.	فرعی دوم
تایید	خودکارآمدی بر شهرت حسابرسان تاثیر معنادار دارد.	فرعی سوم
تایید	شک و تردید حرفه‌ای بر ادراک اخلاقی حسابرسان تاثیر معنادار دارد.	فرعی چهارم
تایید	شهرت حسابرسان بر ادراک اخلاقی حسابرسان تاثیر معنادار دارد.	فرعی پنجم

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر، با هدف کلی تعیین تاثیر خودکارآمدی بر ادراک اخلاقی حسابرسان با نقش میانجی شک و تردید حرفه‌ای و شهرت حسابرسان انجام شد. نتایج نشان می‌دهد که رابطه بین متغیر مستقل و وابسته و میانجی، میانجی و وابسته از نظر آماری معنادار است. این معناداری بیانگر تأیید سه گام اول روش بارون و کنی است. با ورود متغیرهای میانجی، ضریب بتای تاثیر خودکارآمدی بر ادراک اخلاقی حسابرسان کاهش یافت، اما همچنان از نظر آماری معنادار باقی ماند (برای شک و تردید حرفه‌ای از ۰/۲۹۲ به ۰/۱۶۶ با آماره تی ۴/۱۰۷ و برای شهرت حسابرسان از ۰/۲۹۲ به ۰/۱۳۶ با آماره تی ۳/۱۶۷). این یافته‌ها نشان‌دهنده میانجی‌گری جزئی این متغیرهاست. همچنین آزمون سوبل با آماره‌های ۴/۲۵۵ و ۳/۱۴۲ و سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ نقش میانجی‌گری را تایید کرد. در نتیجه، خودکارآمدی تاثیر معناداری بر ادراک اخلاقی حسابرسان از طریق شک و تردید حرفه‌ای و شهرت حسابرسان دارد. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد خودکارآمدی به‌عنوان یک عامل انگیزشی، توانایی حسابرسان در اتخاذ تصمیمات اخلاقی را بهبود می‌بخشد و شک و تردید حرفه‌ای به‌عنوان یک عامل محافظتی، نگرش‌های اخلاقی حسابرسان را تقویت می‌کند، در حالی که شهرت حسابرسان باعث حساسیت بیشتر به تصمیمات اخلاقی و اعتبار حرفه‌ای می‌شود. نتایج فرضیه فرعی اول نشان می‌دهد که با سطح معناداری کمتر از ۰/۰۱ و آماره t برابر ۵/۳۲۵ (بیشتر از ۱/۹۶)، مسیر معنادار است. همچنین، ضریب مسیر ۰/۲۹۲ و مثبت بوده که تایید می‌کند خودکارآمدی تاثیر مستقیم و معناداری بر ادراک اخلاقی حسابرسان دارد. بنابراین فرضیه فرعی اول با اطمینان ۹۹ درصد تأیید می‌شود. افراد با خودکارآمدی بالا، با اعتماد به توانایی‌های خود، پایبندی بیشتری به اصول اخلاقی داشته و در برابر فشارهای مختلف، رفتارهای اخلاقی خود را حفظ می‌کنند. نتایج فرضیه فرعی دوم نشان می‌دهد که با سطح معناداری کمتر از ۰/۰۱ و آماره t برابر ۸/۱۰۲ (بیشتر از ۱/۹۶)، مسیر معنادار است. همچنین، ضریب مسیر ۰/۴۲۴ و مثبت بوده که تایید می‌کند خودکارآمدی تاثیر مستقیم و معناداری بر شک و تردید حرفه‌ای دارد. بنابراین فرضیه فرعی دوم با اطمینان ۹۹ درصد تأیید می‌شود. حسابرسان با خودکارآمدی بالا توانایی بیشتری در ایجاد و حفظ شک و تردید حرفه‌ای دارند. این عامل روان‌شناختی دقت و استقلال آن‌ها را در ارزیابی اطلاعات مالی تقویت کرده و به شناسایی ناهماهنگی‌های داده‌ها کمک می‌کند. نتایج فرضیه فرعی سوم نشان می‌دهد که با سطح معناداری کمتر از ۰/۰۱ و آماره t برابر ۹/۰۳۹ (بیشتر از ۱/۹۶)، مسیر معنادار است. همچنین، ضریب مسیر ۰/۴۹۱ و مثبت بوده که تایید می‌کند خودکارآمدی تاثیر مستقیم و معناداری بر شهرت حسابرسان دارد. بنابراین فرضیه فرعی سوم با اطمینان ۹۹ درصد تأیید می‌شود. حسابرسان با خودکارآمدی بالا به دلیل اعتماد به توانایی‌های خود، تمایل بیشتری به حفظ شهرت حرفه‌ای دارند. این امر باعث دقت و صداقت بیشتر در گزارش‌دهی و انگیزه برای ارتقای مهارت‌ها می‌شود، که در نهایت به بهبود شهرت

حرفه‌ای آنها منجر می‌شود. نتایج فرضیه فرعی چهارم نشان می‌دهد که با سطح معناداری کمتر از ۰/۰۱ و آماره t برابر ۱۴/۲۴۰ (بیشتر از ۱/۹۶)، مسیر معنادار است. همچنین، ضریب مسیر ۰/۶۱۴ و مثبت بوده که تایید می‌کند شک و تردید حرفه‌ای تأثیر مستقیم و معناداری بر ادراک اخلاقی حسابرسان دارد. بنابراین فرضیه فرعی چهارم با اطمینان ۹۹ درصد تایید می‌شود. حسابرسان با شک و تردید حرفه‌ای بالا، ارزیابی دقیق‌تری از مسائل اخلاقی در فرآیند حسابرسی دارند و از تصمیمات شتاب‌زده جلوگیری می‌کنند. این ویژگی باعث می‌شود که در موقعیت‌های پیچیده، تصمیمات اخلاقی‌تری بگیرند و کیفیت خدمات حسابرسی بهبود یابد. نتایج فرضیه فرعی پنجم نشان می‌دهد که با سطح معناداری کمتر از ۰/۰۱ و آماره t برابر ۱۲/۸۶۳ (بیشتر از ۱/۹۶)، مسیر معنادار است. همچنین، ضریب مسیر ۰/۵۸۴ و مثبت بوده که تایید می‌کند شهرت حسابرسان تأثیر مستقیم و معناداری بر ادراک اخلاقی آن‌ها دارد. بنابراین فرضیه فرعی پنجم با اطمینان ۹۹ درصد تایید می‌شود. افزایش آگاهی عمومی از اصول اخلاقی حسابرسان می‌تواند به بهبود عملکرد اخلاقی آنها کمک کند. شهرت نه تنها به‌عنوان عامل انگیزشی برای حسابرسان عمل می‌کند، بلکه موجب بهبود اعتماد عمومی به حرفه حسابرسی نیز می‌شود.

پیشنهاد می‌شود موسسات حسابرسی فرهنگی اخلاق‌مدار ایجاد کنند که حسابرسان به‌طور مستمر با ارزش‌ها و اصول اخلاقی آشنا شوند. این فرهنگ باید شامل قوانین شفاف، کدهای اخلاقی و بستری برای گفتگوهای اخلاقی میان اعضای موسسه باشد. پیشنهاد می‌شود سازمان‌ها سیستم‌هایی را ایجاد کنند که به حسابرسان امکان دسترسی آسان به مشاوره‌های تخصصی و پشتیبانی مدیریتی در مواجهه با شک و تردیدهای حرفه‌ای را بدهند و فضایی برای تبادل نظر و گفت‌وگو درباره چالش‌های حرفه‌ای فراهم کنند. پیشنهاد می‌شود سازمان‌ها بر آموزش مهارت‌های ارتباطی حسابرسان تمرکز کنند تا آن‌ها بتوانند به‌طور شفاف و موثر با مشتریان، همکاران و ذینفعان تعامل داشته باشند و در نتیجه شهرت حرفه‌ای خود را تقویت کنند. پیشنهاد می‌شود سازمان‌ها و موسسات حسابرسی برنامه‌هایی برای حمایت از سلامت روان حسابرسان طراحی کنند، شامل مدیریت استرس و مشاوره روان‌شناختی. همچنین ایجاد یک فرهنگ سازمانی بر اساس ارزش‌های اخلاقی، که در آن همه اعضا از اصول اخلاقی پیروی کنند، می‌تواند به تقویت شهرت و بهبود ادراک اخلاقی حسابرسان کمک کند. پیشنهاد می‌شود حسابرسان و موسسات حسابرسی برای تقویت شهرت خود، بر شفافیت و صداقت در گزارش‌دهی و تعاملات حرفه‌ای تأکید کنند. رعایت اصول اخلاقی و ارائه گزارش‌های شفاف و دقیق، باعث بهبود شهرت و ارتقای ادراک اخلاقی حسابرسان خواهد شد. پیشنهاد می‌شود سازمان‌ها و موسسات حسابرسی در ارزیابی عملکرد حسابرسان، جنبه‌های اخلاقی کار را نیز مد نظر قرار دهند. ایجاد شاخص‌های اخلاقی در ارزیابی‌ها و بازخوردهای منظم می‌تواند به حسابرسان کمک کند تا تأثیر تصمیمات اخلاقی خود را بر شهرت و خودکارآمدی‌شان درک کنند و باعث تقویت شک و تردید حرفه‌ای و بهبود تصمیم‌گیری‌های اخلاقی شود.

هر پژوهشی با توجه به شرایط و امکانات موجود برای اجرای آن، با محدودیت‌های خاص خود مواجه می‌شود. پژوهش حاضر نیز از این امر مستثنی نیست. در گام اول، پرسشنامه فیزیکی توزیع شد که زمان اجرای پژوهش را طولانی کرد. بنابراین، در گام دوم از پرسشنامه الکترونیکی استفاده شد. با توجه به اینکه تعداد پاسخ‌دهندگان محدود به یک منطقه جغرافیایی (تهران) است، لذا تعمیم نتایج به سایر مناطق جغرافیایی با احتیاط صورت بگیرد. از آنجایی که در این پژوهش برای گردآوری داده‌ها از پرسشنامه استفاده گردید؛ ممکن است برخی از پاسخ‌دهندگان به دلیل ملاحظات شغلی یا محدودیت‌های زمانی، پاسخ‌های کاملاً دقیق و بی‌طرفانه ارائه نکرده باشند.

باتوجه به بررسی‌های کتابخانه‌ای که به منظور انجام این پژوهش انجام شده و نتایج به‌دست‌آمده از آن، می‌توان پیشنهادهایی برای پژوهش‌های آینده ارائه داد. پیشنهاد می‌شود پژوهشگران آتی، تاثیر فناوری‌های نوین مانند هوش مصنوعی، نرم‌افزارهای حسابرسی و ابزارهای دیجیتال بر شک و تردید حرفه‌ای و ادراک اخلاقی حسابرسان را مورد بررسی قرار دهند. پیشنهاد می‌شود که پژوهش در مناطق مختلف جغرافیایی انجام شود. پیشنهاد می‌شود پژوهشگران آتی تفاوت‌های فردی بین حسابرسان از جمله اعتقادات دینی، تجربه شغلی، تحصیلات، شخصیت و سبک‌های مدیریتی را بعنوان متغیر مستقل، میانجی یا تعدیل‌گر در نظر بگیرند.

منابع و مآخذ

- انصاری، تبسم؛ حیدرپور، فرزانه و کیقبادی، امیررضا. (۱۳۹۸). بررسی رابطه میان تردید حرفه‌ای، سطح اطمینان و قضاوت‌ها و تصمیمات توأم با تردید حسابرس. دانش حسابرسی. دوره ۱۹، شماره ۷۷، ۲۷۴-۲۴۸.
- احمدزاده، زاهد و یعقوب‌نژاد، احمد. (۱۴۰۱). درک حسابرسان از فرهنگ اخلاقی حاکم در موسسات بر ارزش‌های حرفه‌ای در موسسات حسابرسی. پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی. دوره ۱۴، شماره ۳، ۴۰-۲۳.
- تحریری، آرش و پیری سقرلو، مهدی. (۱۳۹۵). درک حسابرسان از مفهوم تردید حرفه‌ای در کار حسابرسی. بررسی‌های حسابداری و حسابرسی. دوره ۲۳، شماره ۱، ۱۱۷-۱۳۵.
- جورکویه، صدف و طبقه‌هی، صدف. (۱۴۰۰). تاثیر مولفه‌های رفتاری بر تردید حرفه‌ای حسابرس مستقل. مجله علمی و تخصصی مدیریت و حسابداری در هزاره سوم. دوره ۳، شماره ۱، ۵۱۳-۴۹۹.
- حساس یگانه، یحیی و مهدیرجی، شهرام. (۱۳۹۹). عوامل موثر بر قضاوت حرفه‌ای (اخلاقی) حسابرسان و فشارهای وارده بر آن‌ها. فصلنامه علمی مطالعات تجربی حسابداری مالی. دوره ۱۷، شماره ۱۶، ۲۶-۱.
- حسینی، سید حسین و ذکریایی، مهران. (۱۳۹۸). تاثیر دیدگاه‌های تردید حرفه‌ای خنثی و سوگیرانه بر پیامدهای شغلی حسابرس. دو فصلنامه حسابداری ارزشی و رفتاری. دوره ۴، شماره ۷، ۱۳۴-۱۰۳.
- حمیدیان، محسن؛ بزرگمهریان، شاهرخ و جنت مکان، حسین. (۱۳۹۷). نقش تخصص حسابرس در صنعت در پیشگیری از اعمال تغییر طبقه‌بندی فرصت طلبانه اقلام صورت سود و زیان. پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی. دوره ۱۰، شماره ۹۳، ۹۳-۱۱۳.
- خواجوی، شکراله؛ پور گودرزی، علیرضا و سرمدی‌نیا، عبدالمجید. (۱۳۹۸). رابطه بین مسئولیت‌پذیری اجتماعی و انتخاب حسابرس، با تاکید بر شهرت حسابرس شرکت. سازمان حسابرسی. دوره ۸، شماره ۱۴، ۶۶-۴۳.
- روزبخش، نجمه؛ جمادوردی، گرگانلی دوجی؛ خوزین، علی و بخارایان خراسانی، مریم. (۱۴۰۱). الگوی عدم بلوغ اخلاق حرفه‌ای حسابرسان در ایران: با رویکرد نظریه داده بنیاد. دو فصلنامه حسابداری ارزشی و رفتاری. دوره ۷، شماره ۱۴، ۱۶۸-۱۲۱.
- رویایی، رمضانعلی؛ یعقوب نژاد، احمد و آذین‌فر، کاوه. (۱۳۹۳). ارتباط بین تردید حرفه‌ای و قضاوت حرفه‌ای حسابرسان مستقل. پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی. دوره ۶، شماره ۲۲، ۹۵-۶۷.
- رضائی، مینا؛ آقایی چادگان، آرزو و کمالی، احسان. (۱۴۰۳). تاثیر خودکارآمدی حسابرسان و اندازه موسسات حسابرسی بر قضاوت و تصمیم‌گیری حسابرسان. قضاوت و تصمیم‌گیری در حسابداری. دوره ۳، شماره ۲، ۱۶۵-۱۴۵.

- زمانی، رضا؛ باقرپور ولاشانی، محمدعلی و مرادی، مهدی. (۱۴۰۱). تاثیر منبع کنترل درونی بر رابطه بین توانمندسازی روانشناختی حسابرس و کیفیت حسابرسی. دانش حسابرسی. دوره ۲۲، شماره ۸۶، ۱۳۵-۱۱۹.
- سراج، شهرزاد و دارابی، رویا. (۱۴۰۲). بررسی نقش اخلاق حسابداران و کیفیت حسابرسی بر شک و تردید حرفه‌ای حسابرس: آزمون نظریه‌های اخلاقی. مطالعات اخلاق و رفتار در حسابداری و حسابرسی. دوره ۳، شماره ۲، ۵۲-۳۱.
- ستوده، مسعود؛ پورحیدری، امید و خدای پور، احمد. (۱۴۰۲). بررسی تاثیر فشار شغلی و تردید حرفه‌ای بر قضاوت حسابرس. پژوهش‌های حسابداری و حسابرسی. دوره ۱۵، شماره ۵۸، ۲۸-۵.
- سلیمی، علی‌اکبر؛ صفری گرایلی، مهدی و ولیان، حسن. (۱۳۹۹). بررسی تاثیر گزاره‌های خودکارآمدی بر کیفیت حسابرسی: تحلیلی بر فهم فرهنگ فردگرایی. مدیریت فرهنگ سازمانی، دوره ۱۸، شماره ۲، ۳۲۴-۲۹۷.
- صالحی‌امین، علیرضا؛ وطن‌پرست، محمدرضا و فرحب، فرزین. (۱۴۰۱). بررسی نقش واسطه‌ای خودکارآمدی بر رابطه بین کیفیت حسابرسی و توسعه حرفه‌ای در بخش دولتی. دانش حسابرسی، ۲۲(۸۶)، ۲۴۰-۲۰۹.
- عباسی، ابراهیم و ایزی، رویا. (۱۳۹۹). نقش تصمیم‌گیری اخلاقی حسابرسان بر افشای اسرار مالی و غیر مالی. فصلنامه علمی مطالعات تجربی حسابداری مالی. دوره ۱۷، شماره ۶۶، ۱۷۱-۱۴۹.
- فیل سرائی، مهدی. (۱۴۰۱). تاثیر خودکفایی و شک و تردید حرفه‌ای بر ادراک اخلاقی حسابرسان. پژوهش‌های مالی و رفتاری در حسابداری، دوره ۲، شماره ۴، ۴۲-۲۰.
- نویدی عباسپور، ابراهیم و سلحشور، سولماز. (۱۴۰۱). بررسی تاثیر تضاد نقش، باور به خودکارآمدی و حساسیت اخلاق حرفه‌ای حسابرسان بر عملکرد آنها با تاکید بر هوش عاطفی حسابرس. تحقیقات حسابداری و حسابرسی. دوره ۱۴، شماره ۵۵، ۹۶-۷۷.
- نویدی عباسپور، ابراهیم و کاظم دخت، فرشید. (۱۴۰۲). نقش هوش هیجانی در تعدیل رابطه خودکارآمدی و شک حرفه‌ای نسبت به مسئولیت حسابرس در کشف تقلب. دومین کنفرانس ملی تحولات نوین در مطالعات مالی، اقتصادی و حسابداری، مراغه.
- نقش‌بندی، نادر و قلیچی مقدم، هدا. (۱۳۹۹). بررسی تعدیل کنندگی شهرت حسابرس بر رابطه بین مسئولیت‌پذیری اجتماعی شرکت و انتخاب حسابرس در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار. فصلنامه پژوهش‌های معاصر در علوم مدیریت و حسابداری. دوره ۲، شماره ۶، ۲۴-۱.
- یعقوب‌نژاد، احمد؛ رویایی، رمضانعلی و آذین‌فر، کاوه. (۱۳۹۱). ارتباط بین شاخص‌های مکتب تردیدگرایی و کیفیت حسابرسی. فصلنامه علمی پژوهشی حسابداری مدیریت. دوره ۵، شماره ۱۴، ۳۵-۲۵.

Amanda, R., Haliah, H., & Kusumawati, A. (2023). *The Influence of Task Complexity, Self-Efficacy, and Audit Risk on Auditor Performance at Public Accounting Office (Kap) in Makassar City*. Journal of Social Research, 2(6), 2154-2160.

Amlayasa, A. A. B., & Riasning, N. P. (2022). *The role of emotional intelligence in moderating the relationship of self-efficacy and professional skepticism towards the auditor's responsibility in detecting fraud*. International Journal of Scientific and Management Research, 5(11), 1-14.

Ardillah, K., & Angelina, R. (2021). *The Impact of Integrity, Professionalism, and Self-Efficacy of Auditors on Audit Quality*. Jurnal Riset Bisnis, 5(1), 44-56.

Astika, I. B. P., & Dwirandra, A. (2018). *Whistleblowing Intention and Professional Skepticism in Moderating the Effect of Fraud Audit Training and Audit Tenure on Fraud Detection Capabilities*. Research Journal of Finance and Accounting, 9, 74-84.

- Ahadiansyah, F., Dewi, K., Fuadah, L. (2019). *The Effect of Workload, Experience, Personality and Professional Skepticism on the Accuracy of Giving Audit Opinion*. Accounting, and Business Conference.
- Apriliani, D., Anggraini, R., & Anwar, C. (2014). *The effect of organization ethical culture and ethical climate on ethical decision making of auditor with self-efficacy as moderating*. Review of Integrative Business and Economics Research, 4(1), 226-244.
- Afifah, U., Sari, R. N., Anugerah, R., & Sanusi, Z. M. (2015). *The effect of role conflict, self-efficacy, professional ethical sensitivity on auditor performance with emotional quotient as moderating variable*. Procedia Economics and Finance, 31, 206-212.
- Alhadabi, A., & Karpinski, A. C. (2020). *Grit, self-efficacy, achievement orientation goals, and academic performance in university students*. International Journal of Adolescence and Youth, 25(1), 519-535.
- AL Natour, A. R., Al-Mawali, H., Zaidan, H., & Said, Y. H. Z. (2023). *The role of forensic accounting skills in fraud detection and the moderating effect of CAATTs application: evidence from Egypt*. Journal of Financial Reporting and Accounting.
- AICPA: American Institute of Certified Public Accountants. (2006). *AICPA Professional Standards: Accounting and Review Services as of June 1*. Accounting and Review Services Committee. AICPA Professional Standards, 135.
- Arrami, N., & Qing-Xiang, Y. (2021). *The role of moral identity in auditor's ethical decision making*. Research in business & social science, 10(2), 157-169.
- Blum, E. S., hatfield, R. C., & houston, R. W. (2022). *The effect of staff auditor reputation on audit quality enhancing actions*. The Accounting Review, 97(1), 75-97.
- Blum, L. (2012). *Visual metaphors in Murdoch's moral philosophy*. In Iris Murdoch, philosopher, Oxford University Press, 307-323.
- Bongcales, T. E., Balunan, A., Igot, L., Laude, J. M., Mojados, J. J., & Uy, K. J. (2022). *Auditors' Professional Skepticism and Its Relationship with Their Thinking Styles*. Recoletos Multidisciplinary Research Journal, 10(2), 1-17.
- Choy, A. K., & King, R. R. (2005). *An Experimental Investigation of Approaches to Audit Decision Making: An Evaluation Using Systems Mediated Mental Models*. Contemporary Accounting Research, 22(2), 311-350.
- Djaddang, S., & Lysandra, S. (2022). *Self-efficacy, professional ethics, and internal audit quality*. Jurnal Ekonomi dan Bisnis, 25(2), 401-414.
- Dewi, N., S., Faiza, S., N., Tobing, D., L., Said, J., & Julian, L. (2023). *Professional Skepticism and Self-Efficacy on the Detection of Financial Statements Fraud*. In J. Said, D. Daud, N. Erum, N. B. Zakaria, S. Zolkafilil, & N. Yahya (Eds.), Building a Sustainable Future: Fostering Synergy Between Technology, Business and Humanity, European Proceedings of Social and Behavioral Sciences, 131, 357-368.
- Ghafouri Safarnezhad, A. (2024). *The Relationships between Professional Skepticism and Audit Judgment: Mediating Role of Self-Efficacy*. Journal of Applied Psychology & Behavioral Science, 9(2), 70-76.
- Holovach., V., & Holovach., T. (2022). *Conceptual basis of an auditor's professional judgment-professional skepticism*. Economics Finances Law, 1, 40-43.
- Hurt, R. K., Eining, M. M., & Plumlee, D. (2008). *An experimental examination of professional skepticism*. SSRN Electronic Journal, Baylor University, Texas.
- Hurt, K., Brown-Liburd, H., Earley, C., & Krishnamoorthy, G. (2013). *Research on auditor professional skepticism: Literature synthesis and opportunities for future research*. Auditing. A Journal of Practice & Theory, 32(1), 45-97.
- Handayani, K. A. (2015). *the influence of independency and competency to auditor professional skepticism and their implication to audit quality*. E-Jurnal Akuntansi Universitas Udayana, 10(1), 229-243.
- Hogan, C. E., Rezaee, Z., Riley, R. A., & Velury, U. K. (2008). *Financial statement fraud: Insights from the academic literature*. Auditing: A Journal of Practice & Theory, 27(2), 231-252.
- Hanum, Z. (2024). *Auditor's Proficiency North Sumatera: Unveiling Fraud with Skepticism*. Jurnal Akuntansi, 28(2), 319-339.

- Imade, T. P. (2021). *Audit Quality and Concept of Going Concern in Quoted Non-Financial Firms in Nigeria* (Unpublished Ph-D Dissertation, Igbinedion University, Okada, Edo State, Nigeria).
- Ismail, A. H., Mohd-Iskandar, T., Mohd Sanusi, Z., & Abdul-Shukor, Z. (2016). *Auditor's ethical Judgements: assessing the effect of ethical sensitivity and ethical climate*. *Malaysian accounting review*, 15(2), 185-207.
- Irawan, K. F., Rispantyo., & Astuti, D. S. P. (2018). *the influence of audit experience, workload, skepticism, and professional independence against the ability of Auditors to detect fraud*. *Jurnal Akuntansi dan Sistem Teknologi Informasi*, 14, 146-160.
- Jones, T. M. (1991). *Ethical decision making by individuals in organizations: an issue contingent model*. *Academy of Management Review*, 16(2), 366-395.
- Kodden, B. (2020). *The Impact of Self-efficacy*. *The Art of Sustainable Performance*, 31-38.
- Kumar, A., & Ammupriya, A. (2024). *Determinations Of Self-Efficacy, Attitude on Employee Behavioral Intention*. *Indian Journal of Psychology*, 14, 68-73.
- Kurbanoglu, S., Akkoyunlu, B., & Umay, A. (2006). *Developing the information literacy self- efficacy scale*. *Journal of Documentation*, 62(6), 730-743.
- Loviscky, G., Trevino, L., & Jacobs, R. (2007). *Assessing managers' ethical decision-making: An objective measure of managerial moral judgment*. *Journal of Business Ethics*, 73(3), 263-285.
- Lee, S. C., Su, J. M., Tsai, S. B., Lu, T. L., & Dong, W. (2016). *A comprehensive survey of government auditors' self-efficacy and professional Development for improving audit quality*. *Springer Plus*, 5(1), 1-25.
- Muterera, J. (2024). *The auditor self-efficacy scale: measuring confidence in technical skills, technological adaptation, and interpersonal communication*. *Finance & Accounting Research Journal*, 6(3), 331-346.
- Mat, S. A., Mohamed, N., Muhammad, K., Ghani, E. K., & Ali, M. M. (2021). *The influence of auditors' reputation, auditors' fee and auditors' skepticism audit quality in earnings management*. *Academy of Accounting and Financial Studies Journal*, 25(6), 1-11.
- Origi, G. (2020). *Trust and Reputation*. *The Routledge Handbook of Trust and Philosophy*, Routledge.
- Patel, D. R., & Chauhan, D. (2023). *Transforming auditing practices: Unravelling the challenges and opportunities of technology*. *International Journal of Foreign Trade and International Business*, 5(1), 36-39.
- Prayogi, G. D., Sudaryati, E. (2019). *the influence of time pressure, pressure of obedience, emotional intelligence and spiritual intelligence of Government Internal Control Apparatus in the Detection of Fraud Occurrence at Auditee*. *Behavioral Accounting Journal*, 2(1), 54-70.
- Prasasti, D. A., & Sari, M. Y. (2024). *Professional Skepticism, Auditor Experience, and Self-efficacy on Audit Judgement*. *KnE Social Sciences*, 9(16), 33-46.
- Quadackers, L., Groot, T., & Wright, A. (2009). *Auditors' skeptical characteristics and their relationship to skeptical judgments and decisions*. United States: Northeastern University.
- Rustiarini, N. W., Yuesti, A., & Gama, A. W. S. (2021). *Public accounting profession and fraud detection responsibility*. *Journal of Financial Crime*, 28(2), 613-627.
- Robbins, S. (1997). *Organizational Behavior (7th ed.)*. Beijing: Renmin University of China Press.
- George, J. M., & Jones, G. R. (2005). *Understanding and managing organizational behavior*. Pearson Prentice Hall, 105-140.
- Sayed Hussin, S. A. H., Iskandar, T. M., Saleh, N. M., & Jaffar, R. (2017). *Professional Skepticism and Auditors' Assessment of Misstatement Risks: The Moderating Effect of Experience and Time Budget Pressure*. *Economics & Sociology*, 10(4), 225-250.
- Skinner, D. J., & Srinivasan, S. (2012). *Audit Quality and Auditor Reputation: Evidence from Japan*. *The Accounting Review*, 87(5), 1737-1765.
- Su, J. M., Lee, S. C., Tsai, S. B., & Lu, T. L. (2016). *A comprehensive survey of the relationship between self-efficacy and performance for the governmental auditors*. *Springer Plus*, 5(1), 1-13.
- Trotman, K. T., Bauer, T. D., & Humphreys, K. A. (2015). *Group Judgment and Decision Making in Auditing: Past and Future Research*. *Accounting, Organizations and Society*, 47, 56-72.
- Umar, H., & Purba, R. (2020). *HU Model: Incorporation of Fraud Star in Detection of Corruption*. *International Journal of Economics and Management Studies*, 7(12), 1-8.

The Impact of The Self-efficacy on Auditors' Moral Perceptions with The Mediating Role of Professional Skepticism and Auditors' Reputation

Narges Ahangarian*¹

Abstract

The purpose of this research is to analyze the impact of the self-efficacy on auditors' moral perceptions with the mediating role of professional skepticism and auditors' reputation. The research method is descriptive-survey in nature. It is a practical goal. The statistical population of the research is made up of 1400 auditors working in auditing firms in tehran. The sample size was determined using the karjesi and morgan table of 302 people and the samples were selected by simple random sampling method. To examine their validity, two criteria of convergent and divergent validity were used, and reliability was assessed through Cronbach's alpha coefficient and composite reliability tests. In order to analyze the data, the structural equation technique was used using Smart PLS and SPSS statistical software. The results of the research showed that self-efficacy has a significant effect on auditors' moral perceptions, professional skepticism, and auditors' reputation. Self-efficacy can also have a significant effect on auditors' moral perceptions through the mediating role of professional skepticism and auditors' reputation.

Keywords

Auditors' Moral Perceptions, Self-efficacy, Professional Skepticism, Auditors' Reputation

1. Master's degree in accounting, Tonekabon, Islamic Azad University, Tonekabon, Iran (nargese7en@gmail.com).